

NAAR EEN NATUURINCLUSIEF ZUID-HOLLAND

AANLEIDING

In februari 2023 verwacht Gedeputeerde Staten (GS) de Contouragenda Natuurinclusief Zuid-Holland vast te stellen. GS vraagt de Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit (PAL Zuid-Holland) hierover te adviseren, in samenwerking met de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK). De PAL heeft hiertoe contact gezocht met de PARK. Deze heeft aangegeven geen tijd beschikbaar te hebben voor betrokkenheid.

ADVIES

De Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit adviseert om de concrete suggesties uit de landelijke Contourenschets Agenda Natuurinclusief als leidraad te nemen voor de uitvoeringsagenda in Zuid-Holland.

ACHTERGROND

Natuur is de basis van het menselijk bestaan. De waarde ervan is niet altijd in geld uit te drukken, maar de kwaliteit van de natuur heeft grote invloed op onze welvaart, gezondheid, voedselvoorziening, ons welzijn en onze leefomgeving.

In de laatste jaren is een beweging te zien van 'natuur achter hekken' naar een 'natuurinclusieve stad en platteland'. Daarbij geldt dat kleine ingrepen vaak een groot effect hebben. Veel 'nature-based solutions' hebben een verrassend goede business-case, bijvoorbeeld: een groen-blauwe dooradering van de stad met watergangen en groenstroken blijkt sterk bij te dragen aan natuurlijke plaagdierbestrijding.

Een moeilijkheid lijkt de implementatie: hoe koppel je natuurdoelstellingen aan andere dossiers, in een andere sector? Op dit vlak gebeurt momenteel van alles, in Europees verband, nationaal en in de provincie:

Van Nationaal programma naar regionale doelen

Verschillende ambities zijn benoemd in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Het [Nationaal Programma Landelijk Gebied \(NPLG\)](#) werkt gebiedsgericht aan natuur, water en klimaat, inclusief het stikstofdossier. Met de [Landelijke Agenda Natuurinclusief](#) wordt gewerkt aan natuurversterking in de volle breedte (niet alleen in natuurgebieden). Daarbij zijn doelstellingen vastgesteld voor biodiversiteit en natuurinclusiviteit. De insteek is dat biodiversiteit een gelijkwaardig doel wordt bij de realisatie van andere opgaven, zoals woningbouw, de energietransitie of landbouw.

De rijksoverheid beoogt het nationale programma door te vertalen naar regionale doelen. In de provincie Zuid-Holland is een toekomstverkenning opgezet en uitgevoerd: de Toekomstverkenning Natuurinclusief Zuid-Holland. Met landschapsarchitecten, ontwerp bureaus en partners is ontwerpend onderzocht hoe een natuurinclusief Zuid-Holland in 2050 eruit kan zien en wat hiervoor nodig is.

Deze verkenning is uitgevoerd op 'systeemniveau' (een wenkend perspectief voor de provincie als geheel) en op 'gebiedsniveau' (verkenning van gebiedsgerichte opgaven met natuurinclusief als verbindend motief).

Het resultaat is gebundeld in een magazine en gepresenteerd in een eventweek. De uitkomsten vormen het begin van de Contouragenda Natuurinclusief Zuid-Holland: een plan op hoofdlijnen¹, dat als input dient voor de collegeperiode 2023-2027.

ALLEREERST: HULDE VOOR DE AANPAK TOT NU TOE

De Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit wil eerst haar waardering uitspreken voor de gekozen insteek in de agendering van dit thema en de werkwijze:

- via ontwerpend onderzoek een mogelijke toekomst te verkennen en verbeelden voor de provincie als geheel;
- dit ontwerpend onderzoek te verdiepen via concrete gebiedsopgaven met natuurinclusief als verbindend thema;
- de verbeeldingen en resultaten hiervan publiek te bespreken in een eventweek;
- op basis hiervan een strategische agenda te maken met hoofdlijnen.

EN NU?

De rijksoverheid presenteerde afgelopen jaar een soortgelijke tussenstap, de Contourenschets Agenda Natuurinclusief². Daarin is een toekomstbeeld omschreven (in tekst) en zijn enkele fundamentele voorwaarden benoemd voor een succesvol beleid:

1. Integraliteit stimuleren
2. Keuzes maken
3. Het aanjagen van een cultuuromslag
4. Het financieel aantrekkelijk maken van natuurinclusiviteit

Interessant is daarbij dat de Contourenschets suggesties doet voor een concrete invulling.

Wij raden Gedeputeerde Staten daarom aan:

- de suggesties daarin als leidraad te nemen voor een concretisering van de Contouragenda Natuurinclusief Zuid-Holland;
- daarbij extra aandacht te hebben voor de suggesties die al op korte termijn tot resultaat kunnen leiden;
- deze aan te vullen met kansen die specifiek in de provincie Zuid-Holland tot resultaat leiden, bijvoorbeeld het helpen realiseren en financieren van het NatuurNetwerkNederland (NNN), het bijdragen aan lokale initiatieven en het scheppen van basisvoorwaarden voor de waterkwaliteit (stoppen met lozingen PFAS).

Graag ontvangen wij van GS een reactie op dit advies.

Hieronder leest u een aantal voorbeelden van in de Contourenschets Agenda Natuurinclusief beschreven suggesties. Deze selectie bestaat uit suggesties die al op korte termijn tot resultaat kunnen leiden en die relevant zijn voor de provincie Zuid-Holland:

Integraliteit stimuleren

- Altijd een voorkeur uitspreken voor functiecombinaties bij nieuwe ontwikkelingen, met tenminste aandacht voor natuur, klimaat en economie.
- Combineren van budgetten, zoals van de stikstofaanpak en de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Aanjagen van een cultuuromslag

- Positieve toekomstperspectieven opstellen van hoe het kan. Daarbij laten zien hoe nieuwe zaken worden opgebouwd: succesvolle voorbeelden delen.
- Participatieve processen waarin burgers hun wijk (zowel de openbare ruimte als eigen percelen) mogen vergroenen met financiële steun van de gemeente.

1: Meer over de verkenning en eventweek:

<https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/natuur-landschap/verkenning-natuurinclusief/>

2: Zie voor meer informatie:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/02/03/contourenschets-agenda-natuurinclusief>

Ruimtelijke inrichting

- Aansturen op een 'lagenbenadering' bij ruimtelijke ontwikkelingen zodat die aansluiten bij de natuurlijke potenties van een gebied: bodem en water vormen de onderleggers.
- Deze lagenbenadering verbreden met landschapsecologie, cultuurhistorie, biodiversiteit en de ruimtelijke beleving van het landschap.
- In de Regionale Investeringsagenda als kader stellen dat niet alleen kwantiteit, maar ook kwaliteit voor een leefbare omgeving telt.

Het in de businesscase aantrekkelijk maken van natuurinclusiviteit

- Opschuiven van de tijdshorizon van de business-case. Bijvoorbeeld: natuurvriendelijke oevers zijn in aanleg duurder, maar goedkoper in onderhoud en verdienen zich dus terug.
- Daarnaast moeten positieve effecten zoals gezondheid, tegengaan van eenzaamheid en obesitas op enigerlei wijze worden ingebracht als belangrijke niet direct in geld uitdrukbare waarde, bijvoorbeeld bij meer groen in de stad.

Water

- Zorgen voor meer synergie tussen de opgaven van de Kaderrichtlijn water (KRW), klimaatbeleid en natuurbeleid (waaronder Natura 2000/ Natuurnetwerk Nederland) en voor meer samenwerking van de verschillen partijen.
- Stimuleren dat partijen werken aan een gezamenlijke visie en aanpak, en die visualiseren in een blauw-groene netwerkkaart op de verschillende schaalniveaus. Deze kaart biedt ook gemeenten de kans om aan te haken bij een netwerkaanpak.
- Benutten van de combinatie water-natuur-landbouw via de blauw-groene netwerken, bijvoorbeeld door KRW-maatregelen (vispassages, waterberging) en Natura 2000-maatregelen te combineren.
- Benutten van de combinatie waterveiligheid en waterkwaliteit met biodiversiteit, zoals bloeiende dijken, natuurvriendelijke oevers en natuurinclusieve aanleg van dijken.

Bouw

- Verankeren van de uitgangspunten voor natuurinclusief bouwen in de provinciale omgevingsvisie en -verordening.
- Het waarborgen van het behoud van voldoende natuur bij het verdichten van woonwijken.
- Het tegengaan van het volbouwen van tuinen met aanbouwen, tuinhuizen, etc.
- Stimuleren van de aanleg en beheer van groene netwerken als drager van de natuurkwaliteit én als wandel- en fietscorridors door dorpen en steden.

Infrastructuur

- Natuurinclusiviteit onderdeel maken van aanbestedingen rond infrastructurele werken: hoge bijdrage aan ecologische kwaliteit als belangrijk gunningscriterium.
- Borgen van natuurinclusief werken vanaf de start in het omgevingsmanagement, met een projectsom van x-procent voor het juiste beheer.
- Stimuleren van (inter)nationale kennisdeling en vergroten van het draagvlak voor biodiversiteit in de infrastructuur.
- Biodiversiteit, risico's en kansen expliciet onderdeel maken binnen afwegingskaders en de integrale business case.

Energie

- Gedragscodes voor zon- en windprojecten verankeren in beleid van de provincie.
- Ecologische kennis ontwikkelen en inzetten bij duurzame energieopwekking, zowel op de schaal van gebieden, grote en kleine projecten en in planontwikkeling.
- Impuls geven aan lokaal maatwerk voor meer natuurkwaliteit rond energieprojecten via kwaliteitsbudget vanuit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), aan te vragen door het bevoegd gezag.

Landbouw

- In Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied geen dominante focus op stikstof, maar ook op KRW, bodemdaling en CO2-uitstoot (veenweide).
- Beperk uitkopen van bedrijven tot een minimum en steek het geld liever in langjarige contracten voor eco-systeemdiensten, waterbeheer, boerenlandvogels, etc. Zorg met rijksoverheid in het gemeenschappelijk landbouwbeleid zoveel mogelijk voor een verschuiving van directe inkomenssubsidies naar eco-schema's (in de zgn. pijler 1) en contracten voor natuurbeheer (in pijler 2) en zorg voor de co-financiering.

Recreatie

- Stimuleren van een betere spreiding van recreatieve mogelijkheden door aanleg en gebruik van groen 'dichtbij' om overdrukke in natuurgebieden te voorkomen en natuur dichterbij mensen te brengen.
- Uitwerken van dit beleidsuitgangspunt uit de NOVI, inspelend op bewust bestemmingsmanagement.
- Het betrekken van recreatieondernemers bij onder andere het bouwen van een provinciebreed groen-blauw netwerk en overige maatregelen die in het beheer en inrichting kunnen worden uitgevoerd, gericht op de kwantiteit en de kwaliteit van flora en fauna.